Öztürk, G. M. ve Telci S. (2021). Mikail Cavakhişvili'nin "Orman Adam" adlı hikâyesinin Türkçe karşılaştırmalı analizi. *International Journal of Language Academy*, 9 (4), 272-287.

Volume 9/4 December 2021

p. 272-287

Article History:

Received

20/11/2021

Accepted

30/11/2021

Available online

23/12/2021

MİKHEİL CAVAKHIŞVİLİ'NİN "ORMAN ADAM"ADLI HİKÂYESİNİN TÜRKÇE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

**A Turkish Comparative Analysis of Mikheil Cavakhishvili's Story
"Forest Man"**

Gül Mükerrerem ÖZTÜRK¹

Seyit TELCİ²

Öz

Çeviri ihtiyacı, bir yandan halklar arasındaki ilişkilerin kaçınılmazlığından, diğer yandan farklı dillerin varlığından kaynaklanmaktadır. En iyi örnekleri çeviri yoluyla elden ele çeviri yoluyla aktarabilen sanatsal edebiyat, halkın özel ilgi alanını oluşturmuyordu. Bu çalışmamızda, ünlü Gürcü yazar Mikheil Cavahishvili'nin 1970 yılında yayımladığı "Orman Adamı" (ფეხი ადამი) adlı Gürcüce özgün hikâyesi ile yaptının Türkçe'ye çevirisi ele alınarak yapıldığı karşılaştırılmalı olarak incelenecektir. "Orman Adamı" adlı eser ilk kez Türkçeye çevrilmiştir. "Orman Adamı" Türkçeye ilk olarak 1988 yılında İbrahim Yavuz Goradze tarafından Türkçeye aktarılarak Total Müşavirlik tarafından basılmıştır. Çalışma sırasında önce yazar ve yapıt hakkında kısa bilgiler verildikten sonra çeviriden alınan örnekler üzerinde çalışılmıştır. Amacımız ele aldığımız çeviri metinleri karşılaştırarak, çevirmenlerin kullandığı stratejiler bağlamında ele almaktır. Ayrıca kaynak metin ile erek metin arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmuştur. Kaynak metinden seçilen bazı cümleler ile bu cümlelerin çevirideki karşılıkları çevirmenin kullandığı çeviri stratejileri yönünden irdelenmiştir. Çalışma neticesinde çevirmenin kaynak metinde geçen bazı cümleleri, bölerek, kısaltarak, çıkararak ya da ekleyerek erek metne aktardığı göze çarpmaktadır. Tüm bu bilgilerin ışığında çevirmenin hedef dil ve kültürüne hâkim olduğu ve yer yer çeviri stratejilerinden de yararlı olsa da hedef dil okuyucusu tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Yapılan bu çalışmayla bundan sonra yapılacak Türkçe - Gürcüce karşılaştırmalı çeviri çalışmalarına kaynak oluşturması bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Mikheil Cavakhişvili, orman adamı, çeviri, karşılaştırmalı, Gürcüce.

¹ Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Gürcü Dili ve Edebiyatı Bölümü, gul.ozturk@erdogan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1875-4954>

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, seyit.telci24@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1875-4954>

Abstract

The need for translation arises from the inevitability of relations between people on the one hand, and the existence of different languages on the other. Artistic literature, which was able to convey the best examples through translation from hand to hand, was a special area of interest for the public. In this study, the famous Georgian writer Mikheil Cavakhişvili's original Georgian story "Forest Man" (ტყეპკო) published in 1970 and its translation into Turkish will be examined comparatively. The work named "Forest Man" was translated into Turkish for the first time. "Forest Man" was first translated into Turkish by İbrahim Yavuz Goradze in 1988 and published by Total Consulting. During the study, firstly, brief information about the author and the work was provided, and then the samples taken from the translation were studied. The aim of the study was to discuss the context of the strategies used by the translators by comparing the translated texts we have discussed. In addition, the similarities and differences between the source text and the target text are revealed. Some sentences selected from the source text and the translations of these sentences were examined in terms of the translation strategies used by the translator. As a result of the study, The striking point was that the translator transferred some sentences in the source text to the target text by dividing, shortening, removing, or adding. In the light of all this information, although the translator contributed a good command of the target language and culture and sometimes demanded some translation strategies, the target language has been better understood by the reader. This study is important as a source for Turkish-Georgian comparative translation studies to be performed in the future.

Keywords: Mikheil Cavakhişvili, forest man, translation, comparative, Georgian.

GİRİŞ

Türkiye ile Gürcistan sınır komşusu olarak iki ülke konumundadır. Türkiye ile Gürcistan arasında siyasi ve kültürel ilişkilerin yanı sıra edebi ilişkileri de bulunmaktadır. Milli edebiyatların öğrenilmesi bölgeler ve sahalar için önem arz etmektedir. Bu etmen, araştırmaları bölgesel kapsamda öğrenilmesine, edebiyatın gelişim sürecinde bölge katkılarının göstergesi olan edebiyat çevrelerinin incelenmesine teşvik eder.

Türk-Gürcü edebi ilişkilerinden kısaca bahsedersek; Gürcistan'da Türkoloji bölümünün Tiflis İvane Cavakhişvili Devlet Üniversitesi'nde ve Gürcistan Bilimler Akademisi'nde açılmasıyla, Gürcistan'da Türk yazını tanınır hale gelmiştir. Bu durumu fark eden ünlü Gürcü çevirmenlerden İbrahim Yavuz Goradze, Ahmet Özkan Melaşvili ve Hayri Hayrioğlu Gürcüceden çeviri yapmaya başlamışlardır. Ahmet Özkan Melaşvili, "Gürcüstan" adlı eserinde, Gürcistan hakkında genel bilgilerin yanı sıra, Gürcü yazını üzerine de bilgilere yer verilmiştir. Bununla birlikte Aleksandre Kazbegi'nin "ელგუჯა და მზაგო"(Elguca ile Mzağö) adlı yapıtından ve kültürel bir dergi olan "Çveneburi" dergisinde Şota Rustaveli'nin "ვეფხისტყაოსანი" (Vephistkaosani/Kaplan Postlu Şovalye) adlı manzum yapıtından bazı bölümlere yer verilmiştir. İbrahim Yavuz Goradze tarafından Yusuf Pağava'dan "Sönmeyen Ocak", Simon Kvariani'den "Büyük Savaşçı", Giorgi Saakadze Türkçeye aktarılmıştır. Hayri Hayrioğlu tarafından ise Gürcü masallarından "მზის ასული" (Mzis Asuli/Güneşin Kızı) ve "ზარმაგი კაცი" (Zarmatsi Katsi/Tembel Adam) adlı eserler çevrilerek Türkçeye kazandırılmıştır.

Türk yazarları Gürcistan'a davet edilmiş ve burada edindikleri Gürcü yazını, tiyatrosu, anıları ve izlenimleri hakkında yazılar yayımlamışlardır. Örneğin, önemli yazarlardan biri olan Ömer Faruk Toprak, 1979 yılının temmuz ayında Politika gazetesinde Gürcistan ile ilgili anılarını kaleme almıştır. Refik Erduran, Güneş Gazetesi'nde ve Zeynep Oral Milliyet Sanat Dergisi'nde, Gürcü tiyatrosun; Necati Cumalı (Revizyonist isimli kitabında), Tarık Dursun K. (Yeni Ortam Gazetesinde) ve Haldun Taner gibi yazarlar da Gürcistan

hatıralarını dile getiren yazılar yazmışlardır. Hayati Asilyazıcı, 1969 yılında Maya dergisinde Ocak-Ağustos sayılarında Gürcü tiyatrosu hakkında bilgi vermiştir. 1987 yılında İlia Çavçavadze'nin doğumunun 150. yıldönümü kutlamalarına katılmış ve Aralık 1987 yılı Broy dergisinde, Ocak ve Şubat 1988 yılında yayımlanan 26. ve 28. sayılarında Gürcü tiyatrosunu kaleme alan 'Gezi Notlarını' adlı çalışmasıyla yayımlamıştır. Yine İlia Çavçavadze'nin doğumunun 150. yıldönümü kutlamaları sebebiyle Gürcistan'da bulunan Aziz Çalışlar, aynı derginin Ocak 1988 sayısında İlia Çavçavadze üzerine bir yazı yayımlamıştır. Aynı dergide Tahsin Saraç ve Hasan Çelik'le birlikte Gürcüceden Türkçeye çevirdikleri şiirlere yer verilmiştir.

Tüm bu bilgilerin ışığında Türk-Gürcü edebi ilişkilerinin tarihi süreci yeni sayılabilir. Bu yüzden iki ülke arasındaki edebi ve kültürel ilişkilerinin daha da güçlenmesi ve kültürel boyutunun geliştirilmesi adına her iki ülkenin şair ve yazarlarının eserlerinin karşılıklı olarak tercüme edilmesi büyük önem arz etmektedir.

Profesör Givi Gachechiladze'ye göre çeviri, bir dilde yaratılan eserlerin başka bir dil aracılığıyla tekrar edilmesidir (Gachechiladze, 1966, s. 366). Yazar, bu tanımla genel olarak herhangi bir çeviri olsa bile sadece edebi bir çeviriye kastetmez. Her iki durumda da yazarın ifadesi eksik değildir, çünkü bir yandan bir çevirinin çevirisini, diğer yandan bir kelimenin çevirisini içermez. Bildiğimiz gibi, Gürcüce de dâhil olmak üzere herhangi bir dilde, çevirinin orijinalinden tamamlanmadığı, ancak bu orijinalin herhangi başka bir dilde oluşan çevirisinin olduğu nadir durumlar vardır. Bir kelimenin çevirisine gelince, hiçbir dil sözlüğünde yer verilmemiştir. "განმარტებოთი ლექსიკონი" (Ganmartebiti Leksikoni) adlı Gürcü dili sözlüğünde sözlükte çevirinin daha doğru bir tanımını okuyoruz, bu da bize "çevirinin bir dilden diğerine alınan bir metin veya kelime" şeklinde belirtilmektedir. (www.ice.ge).

20. yüzyıldan itibaren çeviri, bilginin aktarılmasıyla, dolayısıyla iletişimin sağlanmasında oldukça önemli bir hale gelmiştir. Günümüzde edebi çeviriler sanatsal yönden yorumlanması bakımından kültür transferi olarak kabul edilmektedirler. Bu nedenle çeviriler, kültürel anlamda arabulucu olarak kültürlerin ve medeniyetlerin arasındaki diyaloga katılmak için görevlendirilmektedir (Bibina, 2013, ss. 55-88). Vardar'a göre çeviri, iletişim yönüyle diller ve kültürlerarası bir aktarım olmasının yanı sıra çeşitli uygarlıklar arasında köprü kuran, değişik toplumlardan insanları birbirine yaklaştıran, her türlü kültürel değeri içinde oluşturduğu tarihsel ve toplumsal çevrenin dışına taşıyan ve o çevreden olmayan kişilerin yararlanması için sunan, uygarlıklar arası bir iletişim aracıdır (Vardar, 1981, ss.172-173). Ülkemizde çeviri alanı ile ilgili son derece kayda değer çalışmaları bulunan Akşit Göktürk ise, "Çeviri: Dillerin Dili" adlı yapıtında dil-kültür ilişkisi içinde çeviriyi şu şekilde tanımlamaktadır. Çeviri yalnızca anlamın yabancı bir dilden tanıdık bir dile aktarımı değildir. Somut insan yaşamı ile iç içedir. Başka dillerin tanımladığı başka dünyaların tanıtılmasıdır" (Göktürk, 1994, s.14). "Fransız bilim adamı Rosenzweig, çeviriye farklı açıdan yaklaşarak çeviriyi, "iki efendiye hizmet etmek" şeklinde değerlendirmektedir. Ona göre, biri kendi içindeki yabancıdır bu efendilerin, diğeri ise yapıtı kendisine mal etme arzusu içinde olan okurdur. Bu durum bir çelişkidir" (Rosenzweig'ten aktaran Tanrıkulu, 2010, s. 29).

Tüm bu bilgilerin ışığında çeviri stratejilerinden de bahsetmek yerinde olacaktır. Wolfgang Lörcher'in de dile getirdiği gibi çeviri stratejileri çeviri teorilerinde kesin olarak tanımlanmamış bir kavramdır. Çeviri stratejisi, çeviri sorununun üstesinden gelmek için başvuru usulleri kapsamaktadır. Her bir çeviri vakasının farklı bir çeviri stratejisine ihtiyacı olabileceği gibi her çevirmenin kendi çeviri stratejisi olabilir. Belirli bir plan,

yaklaşım ve yöntem doğrultusunda çevirmenlerin başvurduğu stratejiler sayesinde hedef metin üretilir" (Kvedyte, 2005, s. 25).

Gürçağlar'da çeviri stratejisini şu şekilde bahsetmektedir: "çevirmenlerin bir metni seçerken ve çevirirken o metne yaklaşımları ve aktarım sırasında benimsedikleri birtakım yöntemlerdir" (Tahir Gürçağlar, 2014, s. 38). Yani çevirmen, kaynak metni erek metne aktarmadan önce kaynak metni nasıl çevireceğine dair önceden bir plan yapması gerekmektedir. Çeviri stratejilerini çevirmenin kaynak metinle erek metin arasında bir eşdeğerlik sağlamak amacıyla çeviri sürecinde ele aldığı kararlar olarak düşünebiliriz. Bu söz konusu kararlar ve eşdeğerlik sağlama çabasının en önemli nedeni her iki metin arasında meydana gelmesi kaçınılmaz olan çeviri kayıplarına karşı mücadele etmektir (Suçin, 2013; Yalçın, 2015).

İncelediğimiz eserin çevirisinin incelenmesi sırasında karşılaşılan çeviri stratejilerinden çevirmenin yerlileştirme, yer değiştirme, ekleme, çıkarma, açıklama, birebir çeviri, iletişimsel çeviri stratejilerinden yararlandığını görmekteyiz. Kısaca bu çeviri stratejilerinden bahsetmek yerinde olacaktır.

Yerlileştirme: Yabancılaştırmanın diğer ucunda yer alan bir çeviri yöntemidir. Dickins'a (2002, s.32) göre yerlileştirme erek metinde yapılan bir tür "kültür naklidir". Kültür nakli, erek dilin yerli kültürel ögesinin kaynak metne yerleşmesidir.

Yer değiştirme: Tümce'nin dil bilgisel özelliklerinin farklı bir şekilde yeniden düzenlenmesi durumudur (Yalçın, 2015, s.112).

Ekleme: Kaynak metinde bulunmayan bazı sözcüklerin veya ifadelerin erek metne eklenmesidir.

Çıkarma: çevirmenin kaynak dilde geçen bir sözcüğe, bir deyim veya ifadeye yer vermemesi işlemidir (Yalçın, 2015, s.110).

Açıklama: Suçin'e (Suçin, 2013, s. 222) göre ise açıklama, kaynak metin ile hedef metin arasında kültürel, sosyal, dil bilgisel, sözcüksel, vb. düzeylerde farklılık olması durumunda, meydana gelen semantik boşluğu doldurmak için çevirmenin kaynak dildeki ögenin anlamını ve işlevini değiştirmeksizin hedef dile aktarması esnasında izlediği bir çeviri işlemidir.

Birebir çeviri: Kaynak metnin erek dile doğrudan aktarılmasıdır.

İletişimsel çeviri: Kaynak metnin kültür odaklı ifadelerinin bağlamsal anlamını ve içeriğini hedef dil okuyucusunun kolayca kabul edebileceği şekilde aktarılması işlemidir (Newmark, 1988, s.47).

Bu çalışmamızda çevirmen yukarıda belirttiğimiz çeviri stratejilerinden yararlanmaktadır.

Resim 1. Kaynak Metin Kapak Resmi

Resim 2. Hedef Metin Kapak Resmi

Kaynak Metin

ჯავახიშვილი, მიხეილ (1970). ტყის კაცი - მოთხრობა. თბილისი: შრომა გამომცემლობა, გვ. 675.

Hedef Metin

Cavakhishvili, Mikheil (1988). Şeytanın Taşı. Çev: İbrahim Yavuz Goradze, İstanbul Total Müşavirlik, s.112.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Kaynak metin ile erek metin biçimsel ve dilsel açıdan karşılaştırmalı olarak incelenerek ele alınmıştır. Bu metinlerin incelenmesi neticesinde birtakım tespitler ortaya çıkmıştır.

1.4. Çeviride Süreç Öncesi Normlar

Öncelikle Total Müşavirlik yayınevi tarafından ortaya çıkan İbrahim Yavuz Goradze'nin çeviri kitabının kapak sayfasında yazarın, eserin ve çeviren kişinin ismi Türkçe olarak yer almaktadır. Kitabın iç kısmında ise yine yazarın, eserin ve çevirmenin ismi, basım tarihi, içindekiler kısmı, basım yeri, önsöz ve yazarın hayatı hakkında da kısa bir bilgi yer verilmiştir. Çeviri kitabının arka kapağına baktığımızda Mikheil Cavakhishvili'nin resmi ve biyografisi yer almaktadır. Kitabın içindekiler kısmında ise 5 tane eser bulunmaktadır. "ტყის კაცი/tqis katsi" (Orman Adam) adlı hikâyesi de bu beş eser arasında yer almaktadır.

1.5. Çeviri Süreci Normları

Kaynak metin 675 sayfadan ve 5 hikâyeden oluşmaktadır. Hedef metin ise 112 sayfa ve 5 hikâyeden oluşmaktadır.

Tablo 1. Analiz Yapılan Kitapların Sayfa ve Hikâye Sayısı

	Kaynak Metin	Hedef Metin
Sayfa sayısı	675	112
Hikâye sayısı	5	5
Hikâyenin bölüm sayısı	8	8

**MİKHEİL CAVAKHİSHVİLİ
(1880-1937)**

Foto 1. Mikheil Cavakhişvili

Mikheil Cavakhişvili, Tiflis'in güneyindeki Şerakva köyünde 1880 yılında doğmuştur. Varlıklı bir aileden gelen babası Saba, oğlunun tarımda çalışmasını istemediğinden onu Kırım'a bağcılık yüksek okuluna okuması için göndermiştir. Daha genç yaşlarda şiirler ve öyküler yazan Cavakhişvili, yazar olmak istemiştir. Bu yüzden öğrenim gördüğü bağcılık mesleğini sevmemiştir. Kırım'daki öğrenimini sırasında babasının vefatını öğrenen Cavakhişvili, köyüne dönmek zorunda kalmıştır. Kısa bir süre sonra da annesini kaybetmiştir. Daha sonra da öğrenimini yarıda bırakarak köydeki işlerinin başına geçmek zorunda kalmıştır.

İlk eserlerini genç yaşlarda veren Cavakhişvili, yayınlanan ilk öyküsü olan “ჩანჭურა/Çançura” ile büyük bir başarı elde etmiştir. 1907 yılında Paris Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim görmeye başlamıştır. Paris Üniversitesi'nde öğrenimini tamamladıktan sonra beş yıl boyunca hikâye ve öykü yazmamıştır. Yazarın bu sessizliği kuşkusuz onun yazmayı bırakmış olmasından kaynaklanmıyordu. Cavakhişvili beş yıl boyunca, halkının yaşayışı ve kültürü hakkında sürekli araştırmalar yapmış ve daha tecrübeli bir şekilde yazmaya başlamıştır. Ama yayımladığı yapıtlarla yine dönemin iktidarının tepkisini çekerek tutuklanmış ve Tiflis'te Metekhi Kalesi'ndeki cezaevine girmiştir. Cavakhişvili, cezaevinde yazdığı altı ciltlik yapıtından özellikle “არსენა მარაბდელი/Arsena Marabdeli” ve “ქალის ტვირთი/kalis tvirti” (Kadının Yüğü) halk arasında çok beğenilmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan sonra serbest bırakılarak Kızılhaç'ta görevlendirilen Cavakhişvili, öyküleri ve şiirleri dışında başka birçok roman ve oyun da yazmıştır. Cavakhişvili'nin eserleri geniş halk kitlelerince beğenilmiş ve hayranlıkla birçok eseri okunmuştur. Mikheil Cavakhişvili, XX. yüzyılın Sovyet sonrası Gürcü romanının kurucularındandır. Fransızcanın yanı sıra Türkçeyi de bilen ve halkına büyük faydası dokunan ünlü yazar, 1937 yılında vefat etmiştir.

**İBRAHİM YAVUZ GORADZE
(1914-1996)**

Foto 2. *İbrahim Yavuz Goradze*

Batum'un Çukhuneti köyünde 1914 yılında doğmuştur. İlk eğitim-öğretimini kendi köyünde, orta öğrenimini Acaristzkali ilçesinde tamamlamıştır. Genç yaşta İbrahim Yavuz muhasebe işlerinde görev almıştır. Babasının rejim muhalifi olması sebebiyle 1930 yıllarında baskılara maruz kalmış ve 1939 senesinde Türkiye'ye sığınmıştır. Aynı olayı yaşayan bir grup arkadaşıyla birlikte önce Artvin'e, sonra da Samsun'a geçmiştir. Samsun'da sadece beş gün kaldıktan sonra İbrahim Yavuz'u Diyarbakır'a göndermişlerdir. İbrahim Yavuz Goradze Muş ilinde mecburi iskâna tabi tutulmuştur. O zaman Muş valiliği İbrahim Yavuz ve arkadaşlarına toprak vermiş ve yerleşmelerini sağlamıştır. Birçok mesleğinin yanında esas olarak ilgilendiği marangozluk mesleğiyle ilgilenmeye başlamıştır.

Memleket özlemi gün geçtikçe artan Goradze, Batum'daki akrabalarıyla 1966 yılında mektuplaşmaya başlamıştır. O zamanlarda Ankara ve İstanbul'a gelen Gürcistan Halk Dansları Topluluğu ile temasa geçip ve bu ziyaretleri boyunca Ankara ve İstanbul'da onların yanında yer almıştır. Bu grupla birlikte Gürcistan'a gitmiştir. Gürcistan'a gidince tekrar vatandaşlık başvurusu yapmıştır. Ama bu başvuru isteği on yıl sonra kabul edilmiştir. Ailesiyle birlikte 1977 yılında Batum'a geri dönmüştür.

Türkçeden Gürcüceye, Gürcüceden Türkçeye çeviriler yapmıştır. Bu yapmış olduğu çevirilerin en önemlileri Sönmeyen Ateş, Büyük Savaşçı, Şeytan'ın Taşı gibi Gürcüce eserler ile Hanımın Çiftliği, Yılanların Öcü, İnce Mehmet adlı eserlerdir. İbrahim Yavuz Goradze, 3 Temmuz 1996 yılında Batum'da vefat etmiştir.

“Ծղոփ յագօ” (Orman Adamı) Adlı Öykünün Özeti

Orman görevlisi olan Pavle'nin karısı Pelo vefat etti ve çocukları 15 yaşındaki Nika ve 4 yaşındaki Gogia öksüz kaldı. Pavle sevgili karısının ölümüne çok üzüldü. Yalnız kalan Pavle, hem ailesine ve çocuklarına bakması hem de ormanda çalışması Pavle'yi çok zorluyordu. Bu yüzden oğullarıyla birlikte ormana taşınmaya karar verdi. Komşularının yardımıyla Pavle, ormana iki katlı bir ev inşa etti. Orman köyden çok uzaktaydı.

Bir gün küçük oğlu Gogia çok hastalandı. En büyük oğlu Nika, kardeşi Giga'yı köydeki rahibe götürdü. Rahip çocuğun hastalığını anlamadı. Ancak rahip Nika'ya Gogia'yı kasaba hastanesine götürmesi için yardıma bulundu. Böylece Nika, kardeşi Gogia'yı kasaba hastanesine götürdü. Orda Gogia'yı tedavi ettiler ve hemen kendine gelerek iyileşti. Çocuklar köye döndüler. Rahibe uğradılar. Rahip, Nika'ya gece yanında kalmalarını yola çıkmamalarını söyledi. Ancak Nika eve gitmeye kararlıydı. Çünkü babasının kendilerini beklediğini biliyordu.

Yolda başlarına kötü bir felaket geldi. Rahibin deli boğasının kendilerini kovaladıklarını fark ettiler. Nika boğanın boynuzuna takıldı. Gogia kaçmayı başardı ama karanlıkta su dolu küpü fark edemeyerek içine düştü ve boğuldu. Nika, kilise bekçisi Mate Narikashvili tarafından bulundu. Mate, rahibe ve köye kendisine yardım etmesi için seslendi ve göğsünden yaralanan Nika'yı rahibin evine götürdüler. Gogia'nın cesedini uzun süre bulamamışlardı. Sonunda Mate, Gogia'nın cesedini buldu.

Pavle'ye başına gelen bu felaketi haberdar ettiler. Gogia'yı kilise duvarının dibine gömdüler. Oğlunun ölümüyle deliye dönen Pavle, boğayı öldürmeye karar verdi. Boğayla savaşıp onu öldürüp oğlunun mezarının yanına gömdü. Kendisi boğanın boynuzları tarafından yaralanmıştı. İki hafta sonra yaralanan Pavle ve oğlu Nika ormandaki evlerine geri döndüler. Pavle hemen iyileşti, kendine geldi. Nika'ya ise hiçbir şey yapamadı. Bu yüzden büyük oğluna bakması için Data Varduaşvili adında köyden genç bir yardımcı tuttu. Nika'nın durumu günden güne daha da kötüleşti. Pavle tuhaflaşmaya, ölen oğluyla konuşmaya başladı. Bundan dolayı hem evde hem de ormanda her şeyi ihmal etmeye başladı. Nika'nın ölümüyle de Pavle aklını yitirmeye başladı ve evi ateşe verdi. Bu durumdan korkan Data, evden kaçtı. Ertesi gün Pavle köye götürüldü ve daha da akıl sağlığını yitirdi ve sokaktan geçen herkese çocuklarının nerede olduğunu sormaya başladı.

Eserin Gürcüce-Türkçe Karşılaştırmalı Çözümlemesi

Örnek I Kaynak Metin

“უქუდო და გაწეწილი პავლე სახლის გარშემო დარბოდა, გრძელ ხელებს იქნებდა, მუხლებზე იცემდა და ჰყვიროდა:
- ბიჭო, გოგია! ბიჭო ნიკა-ა-ავ! მიშველეთ, ბიჭებო! სადა ხართ, შვილებო-ო-ო!” (ჯავახიშვილი, 1970: 199).

Hedef Metin

“Başı açık, saçlı sakalı karışmış Orman Adamı evin etrafında dolanıyor, ellerini kollarını sallıyor, dizlerini dövüyor ve bağıryordu:
- Oğlum Gogi! Oğlum Niko! Neredesiniz? Yetişin! Neredesiniz evlatlarım?” (Goradze, 1988: 68).

Yukarıda sunduğumuz örnekte kaynak metinde geçen ifadeler erek metne çevirmen tarafından hem içerik hem de biçim olarak uygun şekilde doğrudan aktarılmıştır. Örneğin, “სახლის გარშემო დარბოდა/sakhlis garşemo dardoba” ifadesi erek metinde “evin etrafında dolanıyor.” şeklinde aktarıldığını görmekteyiz. Ayrıca “გრძელ ხელებს იქნებდა/grdzel khelebs iknebda” cümlesi “ellerini kollarını sallıyordu” şeklinde çevrilmiştir. Ancak kaynak metinde yer alan “uzun” anlamına gelen “გრძელ/grdzel” ifadesini erek metinde görmemekteyiz. Çevirmenin burada çıkarma stratejisini uyguladığını söyleyebiliriz.

Örnek II Kaynak Metin

“- ჩემი ბიჭები ხომ არ გინახავს?
ზოგი მარცხნივ მიუთითებს, ზოგი- მარჯვნივ.
ტყის კაციც ხან აქეთ გარბის, ხან იქით, და დღე-ღამით თავის შვილებს დაეძებს” (ჯავახიშვილი, 1970: 200).

Hedef Metin

“- Çocuklarımı gördünüz mü? diye sorardı. Soru sorduğu kimseler cevap vermiş olmak için ellerini uzatıp, bazıları sağ bazıları solu gösteriyordu. Orman Adamı da gösterilen yere doğru koşuyor, gece gündüz çocuklarını arıyordu” (Goradze, 1988: 69).

Sunduğumuz bu örnekte kaynak metinde geçmeyen ifadeleri erek metinde görmekteyiz. Örneğin, erek metinde yer alan “soru sorduğu kimseler cevap vermiş olmak için ellerini uzatıp, bazıları sağ bazıları solu gösteriyordu.” ifadesinin karşılığı tam olarak kaynak metinde yer almamaktadır. Bu çevirmenin metni çevirirken erek metne ifadeler veya sözcükler eklediğini açıkça göstermektedir.

**Örnek III
Kaynak Metin**

“ტყის ჰაერმა პავლე მალე გამოაცოცხლა, ხოლო ნიკას მაინც არაფერი ეშველა: ისევ ახველებდა, ყელიდან სისხლს ანთხევდა და დღითიდღე დნებოდა და ილეოდა” (ჯავახიშვილი, 1970: 196).

Hedef Metin

“Ormanın temiz havası kısa zamanda sağlığına kavuşturdu Pavle’yi, fakat Niko’ya hiç yararı olmadı. Öksürüyordu yine, ağzından kan geliyor, günden güne zayıflıyordu; eriyor, bitiyordu” (Goradze, 1988: 64).

Yukarıda verilen örnekte belirtilen olay genel akışından hareketle çevirmen hem içerik hem de biçim olarak erek metne aktarmayı başarabilmiştir. Ancak burada çevirmen kaynak metinde yer almayan “temiz” kelimesine erek metinde yer vermiştir. Burada ekleme stratejisini uyguladığını söyleyebiliriz.

**Örnek IV
Kaynak Metin**

“ზნელი, თბილი და წყნარი ღამე იყო” (ჯავახიშვილი, 1970: 198).

Hedef Metin

“Zifiri karanlık, ıssız, ılık ve rüzgarsız bir geceydi.” (Goradze, 1988: 66).

Yukarıda verdiğimiz örneği çeviri açısından ele aldığımızda kaynak metinde yer almayan kelimenin hedef dile aktarıldığını görmekteyiz. Çevirmenin bu tür ek bilgi vermesinin amacı okuyucuyu göz önünde bulundurmaktır. Kaynak metinde gecenin üç özelliğinden bahsederken, hedef metinde dört özelliği üzerine durulmuştur. Kaynak metinde yer alan “ზნელი, თბილი და წყნარი ღამე იყო.” ifadesini hedef dilde “zifiri karanlık, ıssız, ılık ve rüzgarsız bir geceydi.” şeklinde çevrilmiştir.

Örnek V
Kaynak Metin

"ერთი ღამეს ნიკა ძალიან ცუდად გახდა. ბევრი სისხლი წამოანთხია და მეტისმეტად მისუსტდა. ხელს ვეღარ ანძრევდა, თვალები ჩაუშავდა, ჩაუცვივდა, ცხვირი დაუწვრილდა, ყბებიც ჩაუვარდა და ენაც დაეზა" (ჯავახიშვილი, 1970: 197-198).

Hedef Metin

"Bir gece Niko'nun durumu çok kötüleşti. Kan gelmeye başladı ağzından. Zaten çok zayıflamış, elini ayağını zor kımlılatıyordu; gözlerinin etrafı morarmış, burnu iyice incelmış, çenesi de düşmüştü. Sonunda dili de tutuldu" (Goradze, 1988: 66).

Yukarıda vermiş olduğumuz örnekte ise kaynak metinde yer alan tamlamalar ve kalıplar hedef metinde birebir çevrilerek aktarılmıştır. Örneğin kaynak metindeki "ცხვირი დაუწვრილდა" kelime grubu hedef metinde "burnu iyice incelmış" şeklinde okuyucuya aktarılmıştır. Çevirmen bu metinde olayı daha iyi anlatması için deyimlere de başvurmuştur. Örneğin, cümlelerde dili tutulmak ve çene si düşmek deyimleri verilmiştir.

Örnek VI
Kaynak Metin

"იმ ღამეს პატარა კუბო შეჰკრეს და დილით გალავანში პატარა საფლავი ამოთხარეს. შემდეგ ცხედარი გაასვენეს, წესი აუგეს და საფლავში ჩაასვენეს. ნიკა ფეხზე ვერ იდგა. ნასყიდა და მიხა ილღივით შეუსხდნენ. მთელ სოფელს იქ მოეყარა თავი. პავლე არა ტიროდა, მხოლოდ მაგმაგებდა, თრთოდა და კუბოს ამღვრეულ თვალებს არ ამორებდა" (ჯავახიშვილი, 1970:194).

Hedef Metin

"Hemen o gece Gogi'ye bir tabut yaptılar ve içine koydular cesedini. Sabah erkenden de kilisenin yakınında mezar kazdılar. Niko ne ayakta durabiliyor ne de uzun bir süre oturabiliyordu. Naskida ile Miha onu yattığı yere götürdüler. Bütün köy mezarlıkta toplanmıştı. Paule durmadan ağlıyor ve tir tir titriyordu. Gözlerini Gogi'nin tabutundan ayırmıyordu" (Goradze, 1988: 61).

Yukarıda verdiğimiz örnekte kaynak metinde yer alan bazı ifadelerin erek metinde yer almadığını ve hatta eklendiğini görmekteyiz. Örneğin erek metinde yer alan "hemen o gece Gogi'ye bir tabut yaptılar ve içine koydular cesedini. Sabah erkenden de kilisenin yakınına mezar kazdılar." ifadesi kaynak metinde "იმ ღამეს პატარა კუბო შეჰკრეს და დილით გალავანში პატარა საფლავი ამოთხარეს. შემდეგ ცხედარი გაასვენეს" şeklinde verilmiş olup çıkarma ve ekleme işlemi yapıldığı görülmektedir.

Örnek VII
Kaynak Metin

"- პავლე, რას შერები!.. პავლე, გონს მოდი!..
- კაცო, რა დაგემართა! - მიაძახეს აქეთ-იქიდან და იმავე წუთს თოფმაც იგრილა" (ჯავახიშვილი, 1970: 194).

Hedef Metin VIII

“- Pavle ne yapıyorsun!.. Kendine gel!.. diye bağırdı köylülerden biri.
- Ne oldu sana be adam? dedi bir diğeri. Fakat o anda tüfek gürlerdi” (Goradze, 1988: 62).

Yukarıdaki diyalog örneğimizde kaynak metinde iki konuşma çizgisi yer alırken erek metinde de iki konuşma çizgisi yer almaktadır. Kaynak metinde yer alan “აქეთ- იქიდან” ifadesinin erek metinde yer almadığını görmekteyiz.

**Örnek IX
Kaynak Metin**

“- ხელი არავინ არ მახლოს, თორემ ვაი იმისი ბრალი!.. დედას ვუტირებ, დედასა!
ხალხი უმაღლე გაიფანტა. დედაკაცები და ბავშვები კივილ-ჟივილით გაცვივდნენ გალავნიდან, მოზრდილები კი ეკლესიის და გალავნის კედლებს აეკვრნენ და მებრძოლნი პირისპირ დასტოვეს” (ჯავახიშვილი, 1970: 195).

Hedef Metin

“- Kimse engel olmasın bana! Engel olmaya kalkışanın vay başına geleceklere! diye bağırdı. Herkes savuştu oradan. Kadın ve çocuklar da ağlaşarak kilisenin dışına doğru kaçıştılar. Bazıları kilisenin arkasına dolaşıp oralara saklandı. Orman Adamı’nı boğayla karşı karşıya bıraktılar” (Goradze, 1988: 62).

Yukarıda verilmiş örnekte çevirmen kaynak metni olay örgüsünü erek metne ekleme yoluyla aktarmayı tercih etmiştir. Örneğin: Kaynak metinde yer alan “ხელი არავინ არ მახლოს, თორემ ვაი იმისი ბრალი!.. დედას ვუტირებ, დედასა!” ifadesinde belirttiğimiz durum açıkça göze çarpmaktadır.

**Örnek X
Kaynak Metin**

“თავზარდაცემული გოგია წამოხტა შავს რამეს გაუსხლტა და სიბნელეში თავდაღმა დაეშვა ყვირილით:
- მამილო, მიშველე!.. მამილო!.. მამილო!.. -და უცებ მისი ხმაც შესწყდა” (ჯავახიშვილი, 1970: 190).

Hedef Metin

“Yere düşen Gogi sıçrayıp ayağa kalktı, karaltı halindeki canlıdan kendini kurtarmak için, karanlıklar içinde aşağıya doğru kaçmaya başladı. Bir yandan da bağıyordu.
- Baba! Kurtar beni! Babacığım, baba! Ve birden Gogi’nin de sesi çıkmaz oldu. (Goradze, 1988: 56).

Bu örnekte ise kaynak metinde yer alan ifadelerin birebir çeviri yoluyla erek metin okuyucusuna aktarıldığını görmekteyiz. Kaynak metinde yer alan seslendirme ve ünlem ifadelerinde erek metinde birebir çevrildiğini görmekteyiz. Örneğin, kaynak metinde yer alan “მამილო, მიშველე!.. მამილო!.. მამილო!..” ifadesinin erek metne “Baba! Kurtar beni! Babacığım, baba!” şeklinde yer almaktadır.

Örnek XI

Kaynak Metin

“ეკლესიის დარაჯს მათეს და მის ცოლს ბავშვის ყვირილი მოესმათ, ერთმანეთს გადაჰხედეს. მათე გარეთ გამოვიდა და წყვილი გასმახა:
- რომელი ხარ?.. ვინა ჰყვირის მანდა?..” (ჯავახიშვილი, 1970: 190).

Hedef Metin

“Gogi'nin sesini yakınlardaki kilisenin bekçisi Mate ile karısı duydular. Birbirlerine bakiştılar önce şaşkınlıkla. Mate hemen dışarıya fırlayarak seslendi:
- Kimsin? Kimdi o bağırان?” (Goradze, 1988: 56).

Hikayenin genel akışından hareketle kaynak metinde yer alan ifadeler erek metin okuyucusuna çevirmen tarafından hem içerik hem de biçim bakımından dikkate alınarak aktarılmıştır.

Örnek XII

Kaynak Metin

“იმ ადგილს რომ მივიდნენ, საცა ნიკა იპივეს, მათემ ყველაფერი დაწვრილებით უამბო და დაბალი ხმით დაუმატა:
- მღვდელს ერთი გიჟი ბილა ჰყავს. ვერც ნახირში უშვებს და ვერც სოფელში. კინაღამ დაგვიხოცა ბავშვები და დედაკაცები” (ჯავახიშვილი, 1970: 192).

Hedef Metin

“Niko'yu buldukları yere varınca Mate yavaş sesle bir şeyler anlattı Pavle'ye ve ekledi:
- Papazın deli bir boğazı var. Ne ahıra sokabiliyor ne dışarıda bırakabiliyor. Geçenlerde az kalsın çocukları ezecekti” (Goradze, 1988: 59).

Yukarıdaki kaynak metindeki örneği dikkate aldığımızda erek metinde bazı ifadelerin çevrilmemiş olduğunu görmekteyiz. Bu yüzden de kaynak metinle örtüşmemektedir. Örneğin, “ვერც ნახირში უშვებს და ვერც სოფელში” tümleci erek metinde “ne ahıra sokabiliyor ne dışarıda bırakabiliyor.” şeklinde çevrilmiştir. Ama kaynak metinde geçen “სოფელში/sopelşi” kelimesinin anlamı “köyde” diye çevrilmesi gerekirdi. Hedef metinde ise bu ifade “ne dışarıda bırakabiliyor.” şeklinde aktarılmıştır.

Örnek XIII

Kaynak Metin

“იქ რომ ვერავინ ვერა ნახა, ეზოდან გამოვიდა და გალავანს ჩაუარა, თან ნელის ხმის ჰკიოდა:
- რომელი ხარ?... ვინა ხარ?... სიბნელებში შავს რამეს წააწყდა.
- რომელი ხარ მეთქი?” (ჯავახიშვილი, 1970: 190).

Hedef Metin

“Kimseye rastlamayınca daha uzakları aramaya başladı...Bir yandan da bağırıyordu:
-Kimsin? Kimdi o bağırان? Neredesin?..
Sesi ararken yerde bir karaltı hissetti. Yaklaşarak:
-Kimsin diyorum sana? dedi” (Goradze, 1988: 56).

Yukarıda görmüş olduğumuz diyalog örneğinde konu anlaşılır şekilde kaynak metinden erek metne aktarılmıştır. Diyalogdaki olay örgüsü çevirmen tarafından net bir ifadeyle dile getirilmiştir. Ancak kaynak metinde yer alan bazı tamlamalar erek metne aktarılmamıştır. Örneğin, “ეზოდან გამოვიდა...” tamlamasını kaynak metinde karşılığı görememekteyiz.

Örnek XIV

Kaynak Metin

“ახალგაზრდები სამეზნელად გაიქცნენ და მეზობლებს ეკითხებოდნენ:

- პავლეს ბიჭი გოგია ხომ არ გინახავთ?

ეკლესიის მიდამოები, ბაღები და ხევ-ხუვები შემოიბრინეს და

შუალამედე ხან აქედან, ხან იქიდან მათი ყვირილი ისმოდა:

- ბიჭო, გოგია! გოგია!

გოგია თითქოს მიწამ ჩაჰყლაპა” (ჯავახიშვილი, 1970: 191).

Hedef Metin

“Hemen gençlerden birkaçı çocuğu aramaya çıktı. Rastladıklarına da soruyorlardı:

-Pavle 'nin küçük oğlu Gogi'yi gördünüz mü?

Önce kilisenin çevresini iyice aradılar, bağların bahçelerin içini, dereleri tepeleri dolaşıp taradılar. Gecenin yarısında derin karanlıkta sesleri birbirine karışıyordu:

-Gogi! Neredesin! Gogican, Gogia neredesin?...

Gogi'den hiçbir ses gelmiyordu, sanki yer yarılmıştı da içine girmişti” (Goradze, 1988: 57).

Yukarıdaki diyalogta dikkatimizi çeken ayrıntı kaynak dilde yer almayan kimi ifadeler erek metne eklenmiş ve olay ayrıntılı bir şekilde yorumlanmıştır. Çevirmen kaynak metnin son cümlesini farklı bir şekilde erek metin okuyucusuna aktarmıştır. Şöyle ki, hedef metnin son cümlesinde yer alan “Gogi'den hiçbir ses gelmiyordu, sanki yer yarılmıştı da içine girmişti.” ifadesi kaynak metin ile örtüşmemektedir. Cümlede kelime eksikliği söz konusudur. Erek metindeki “Gogi'den hiçbir ses gelmiyordu...” ifadesinin karşılığı kaynak metinde yer almamaktadır.

Örnek XV

Kaynak Metin

მეორე დღეს ბავშვი გონს მოვიდა, ორი დღის შემდეგ ექიმმა უთხრა, ერთ კვირაში მორჩებაო. ეს ამბავი მღვდელს მისწერეს, მღვდელმა კი ტყეში მიმავალი გლეხის პირით გაახარა პავლე. ტყის კაცი გამოცოცხლდა, გამხიარულდა და, სხვა რომ არავინ არა ჰყავდა მოლაპარაკე, სიხარული ძაღლებს გაუზიარა” (ჯავახიშვილი, 1970: 189).

Hedef Metin

“Doktor hastayı muayene ettikten sonra, hemen tedaviye başladı. Gogi ikinci gün birazcık kendine geldi ve gözlerini açtı. Doktorun söylediğine göre de iki gün sonra tümüyle iyileşecekti. Bu durumu Papaza iletiler, o da ormana giden arabacıardan biriyle Pavle'ye Goginin iyileşmekte olduğu haberi yolladı. Pavle çok sevinçliydi. Orman adamı birden canlandı, neşelendi, yanında sevincini paylaşacak biri olmadığı için de köpekleri ortak etti sevincine...” (Goradze, 1988: 54).

Çevirmen burada kaynak metinde yer alan ifadeleri sözcüğü sözcüğüne çeviri yoluyla erek metin okuyucusuna aktarmıştır. Ancak incelediğimizde erek metinde yer alan ifadelerin karşılığını kaynak metinde yer almadığını görüyoruz. Örneğin, erek metinde yer alan “Doktor hastayı muayene ettikten sonra, hemen tedaviye başladı.” ifadesinin karşılığı kaynak metinde yer almıyor. Bu çevirmenin kendi duygu ve düşüncelerini yorumlama ya da ekleme kattığının bir göstergesidir.

Örnek XVI **Kaynak Metin**

“ფრინველებიც გაფრინდნენ. დარჩნენ მხოლოდ კაკაბი, კოდალა, ჩხივი, შაშვი, წიწკანა, ბელურა, ჟივავი და ყვავი, რომელნიც ჩხავილით და ჟივილხივით იკლებდნენ იქაურობას” (ჯავახიშვილი, 1970: 186).

Hedef Metin

“Kış geldiğinde birçok kuşlar sıcak bölgelere göç etmişlerdi. Kalanlar ise, saksaganlar, ağaçkakanlar, kara kargalardı ve çatlak sesleri eksik olmuyordu ormanda...” (Goradze, 1988: 50).

Yukarıda verilen örnekte kaynak metinde geçen ifadelerin erek metinde yer almadığını görmekteyiz. Kaynak metinde yer alan kuş isimlerinin tamamına erek metinde yer verilmemiştir. Örneğin: “Kış geldiğinde birçok kuşlar sıcak bölgelere göç etmişlerdir.” ifadesinde açıkça görülmektedir. Bu ifade sadece kaynak metinde “kuşlarda göç ettiler.” şeklinde aktarılmıştır. Kaynak metinde yer alan kuş isimlerinin sadece üç tanesinin isminin erek metinde olduğu gözümüze çarpmaktadır. Bu da çevirmenin metinde yer alan ifadelerin hepsini aktarmadığını ortaya çıkarmaktadır.

Örnek XVII **Kaynak Metin**

“პავლე ხან შინ მუშაობდა, ხან მთელი დღით ტყის დასათვალიერებლად და სანადიროდ მთებში ადიოდა. შინ ხელცარიელი არ ბრუნდებოდა: ხან კურდღელს მოიტანა, ხან მგელს, ხან მელას, ხან ჯიხვს, შველსა და ფრინველს, ხშირად მოუკლავს პავლეს ირემიც, ფოცხვერც, აფთარიც” (ჯავახიშვილი, 1970: 178-179).

Hedef Metin

“Pavle orman koruculuğunun dışında kalan zamanlarda bazen evinde bazen de bahçesinde çalışıyordu. Pavle avcılığa da tutkundu; arada bir dağlara çıkar, evine de eli boş dönmezdi. Bazen yabankeçisi ve bazen kurt vurup postunu getirirdi. Avdan tilki ve geyikle döndüğü de olurdu. Çoğu kez de porsuk avlar gelirdi” (Goradze, 1988: 41).

Bu örneğimizde kaynak dil dizgesinin ilk cümlesinden itibaren incelediğimizde bazı ifadelerin hedef metinde yer almadığını ve eklemelerin olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca kaynak metinde yer alan hayvan isimleri de erek metne eksik bir şekilde aktarılmıştır.

Örnek XVIII Kaynak Metin

“ბუთხუზა გოგია ახლო - მახლო და ცოცავდა და ბილილას, ღელის შრომანას, სამყურას, ნასარასა და ასნაირ უხო ყვავილს აგროვებდა და მაჟალოს, პანტას, სვინტრს, სატაცურს, მჟაუნას, სოკოსა და ტყემლსაც ჰკრეფავდა“ (ჯავახიშვილი, 1970: 183).

Hedef Metin

"Gün geçtikçe serpilipbüyüyen Gogi, tarlaların çevresinde dolaşır, bin bir çeşit çiçeklerden devşirirdi. Bazen ormana dalar, yaban erik ve kiraz toplar geliyordu." (Goradze, 1988:47).

Kaynak metinde yer alan "Gün geçtikçe serpilipbüyüyen Gogi, tarlaların çevresinde dolaşır, bin bir çeşit çiçeklerden devşirirdi. Bazen ormana dalar, yaban erik ve kiraz toplar gelirdi" şeklindeki ifadenin erek metne tam olarak aktarılmadığını belirtebiliriz. Kaynak metinde yer alan bitki adlarının birkaçına erek metinde yer verilmemiştir. Şöyle ki, erek metinde yer alan iki meyve adı geçmektedir. Ama kaynak metinde daha fazla meyve ismi geçmektedir.

Örnek XIX Kaynak Metin

“იმ მემამულეს თვრამეტი ლის მოახლე ჰყავდა - ჰელო ისიც ჩუმი, უწყინარი, მორცხვი და მშრომელი, - ერთადერთი ქალიშვილი მარტოხელა ქვრივი დედაკაცისა, რომელსაც იმავე სოფელში პატარა სახლ-კარი და ერთი კლთა მია ჰქონდა“ (ჯავახიშვილი, 1970: 178).

Hedef Metin

Hizmetkârlığın yaptığı ağanın hizmetçisi on sekiz yaşlarında bir kız vardı. Adı Pelo idi. Pelo da sessiz sakin ve kimseye kötülüğü dokunmayan birisiydi. Çok çekingendi. Ama çalışkanlığına diyecek yoktu. Dul bir kadıncağızın tek kızıydı. Pelo'nun dul anacağının köyde bir evi, birazcık da toprağı vardı" (Goradze, 1988: 40).

Vermiş olduğumuz son örnekte ise çevirmen kaynak metni ekleme (genişletme) yöntemiyle okuyucuya aktarmıştır.

SONUÇ

XX. yüzyılın Gürcü yazarı, sosyal ve siyasi aydını olan Mikheil Cavahishvili'nin "ტყის კაცი"/Tkis Katsi (Orman Adamı) adlı hikâyesinden yola çıkarak yaptığımız bu çalışmada, çeviri sürecindeki normları kaynak dil ve hedef dil odaklı çeviri yöntemleri çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelemeye çalıştık. Daha sonrasında ise bu hikâyenin belirli kısımlarından toplamda 19 örnek alarak hem içeriksel hem de biçimsel açıdan karşılaştırdık.

Bu yaptığımız karşılaştırma sonucunda elde ettiğimiz verilere göre de çeviride eşdeğerliliğin sağlanıp sağlanmadığını ve buradan hareketle hedef metinde yer alan ifadelerin kaynak metinde örtüşmeyen çevirilere alternatif sunarak değerlendirmeye çalıştık. Tüm elde edilen veriler karşılaştırmalı metin analizi aşamasında çevirmenin çeviri stratejilerinden yararlandığı da ortaya koymuştur. Çevirmen çeviri stratejilerinden sözcüğü sözcüğüne çeviri, açıklama, çıkarma ve ekleme stratejilerine başvurmuştur. Kaynak ve erek metinde

bazı eklemelerin ve çıkarmaların olduğunu da söyleyebiliriz. Ayrıca çeviride bazı ifadelerin eksildiğini ve eklemelerin yapıldığını da görmekteyiz. Bu durumun çevirmen tarafından hikâyenin hedef dildeki okuyucuya daha anlaşılır bir şekilde aktarma veya ifade edebilme amacı güdüldüğünün bir göstergesidir. Fakat çevirinin bu şekilde yapılması hedef metinde yer alan ifadelerin dil yapısının da bozukluğuna neden olmaktadır. Konuya çeviri kuramı açısından baktığımızda çevirmen, yöntem tartışmaları bağlamında ileri sürülen savların bir kuramını oluşturmaktan çok, kendi görüşünü gerekçelendirmek ya da kendi çeviri anlayışının olduğunu vurgulamak yönünde olduğunu söyleyebiliriz. Böylelikle verilen örneklerden yola çıkarak, inceleme sonucunda kaynak metin ve erek metin arasındaki ilişkinin çevirmenin her iki dile bu dillerin kültürüne hâkim olduğunun bir göstergesi olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

KAYNAKÇA

- Bacon, F. (2002). *Denemeler*. (A. Göktürk, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bibina, Y. (2013). Çeviride buluşmak yahut iki ülke arasındaki köprü. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 55-58.
- Cavakhishvili, M. (1923). *Orman adamı* (ჯგოლ ადამი). Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yay.
- Cavahishvili, M. (1988). *Şeytanın taşı*. (İ. Y. Goradze, Çev.) İstanbul: Total Müşavirlik.
- Dickins, J., Hervey, S., Higgins, I. (2002). *Thinking Arabic translation, A course in translation method: Arabic to English*. London and New York: Routledge.
- Göktürk, A. (1994). *Çeviri dillerin dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İsimsiz (1966). *Sanatsal çeviri teorisine giriş: Filoloji fakültesi öğrencileri için*. Tiflis: Eğitim Yay.
- Kvedyte, V. (2005). *Translation strategies in the process of translation: A Psycholinguistic Investigation*. Šiauliai University: Lithuania.
- Newmark, P. (1988). *A Text book of translation*. London: Prentice Hall International (UK) Ltd.
- Öztürk, G. M. (2015). Türk-Gürcü edebî ilişkileri üzerine bazı meseleler. *Turkish Studies*, 10(4), 773-780.
- Öztürk, G. M. (2017). Gürcüceden Türkçeye yapılan bir çeviri: Mikheil Cavahişvili'nin "şeytanın taşı". *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(19), 2287-2305.
- Öztürk, G. M. (2019). Mikheil Cavahişvili'nin "Lambalo ve Kaşa" romanındaki Türkçe kelime ve ifadelerin incelenmesi. *RumeliDe Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(5), 479-486.
- Stolze, R. (2013). *Çeviri kuramları giriş*. (Dr. E. Durukan, Çev.) İstanbul: Değişim Yayınları.
- Suçin, M. H. (2013). *Öteki dilde var olmak Arapça çeviride eşdeğerlik*. İstanbul: Say Yayınları.
- Tanrıkulu, L. (2010). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" romanının Almanca çevirisi ("Seelenfrieden") örneğinde edebî çeviri eleştirisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Vardar, B. (1981). Dilbilim açısından çeviri. *Yazko Çeviri*, sayı 2, 172-173.
- Yakut, M. (2003). İbrahim Yavuz Goradze'nin ardından. *Çveneburi Kültürel Dergi*, 22-24, 37-38.
- Yalçın, P. (2015). *Çeviri stratejileri kuram ve uygulama*. Ankara: Grafiker Yayınları.

İNTERNET KAYNAKÇASI

- İce. (2021). 06. Kasım 2021 tarihinde www.ice.ge adresinden erişildi.